

מפי כעמך

חקת - בלק • ה' תמוז התשפ"ג • גיליון מס' 14

יורה דעה ♦ שו"ת על פי דברי הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

האם התורה בעד סוציאליזם?

שאלה: האם האידיאל של התנועה הקיבוצית, אחדות כלכלית ושוויוניות גמורה, איננו אידיאל שעלינו לשאוף אליו? **תשובה:** לא בהכרח. יש כמובן דברים חשובים וטובים מאוד בקיבוצים. יש להם שאיפות גדולות ונפלאות. אבל יש שם שני חסרונות שגרמו בסופו של דבר לירידת ערכו של הקיבוץ.

חיסרון אחד: המציאות הקיבוצית מנוונת את המוטיבציה לפתח את העולם, מה שצורת הכלכלה הקפיטליסטית דווקא מעודדת. לדוגמא, בקיבוץ כולם מתחלקים באופן שווה ברווחים, דבר שיכול לגרום לכך שקיבוץ שלם מתפרנס ממעט אנשים מוצלחים, ועל כל השאר מוטל רק "לא להפריע" למוצלחים הללו. המציאות הזו מורידה את המוטיבציה האישית של ה"לא מוצלחים" ופעמים רבות גורמת להם להרגיש "אפסים".

ההוכחה הגדולה לכך היא ברית המועצות. בברית המועצות הלאימו את כל הנכסים הפרטיים, והדבר גרם למוטיבציה נמוכה של האזרחים. אומרים שבתקופה מסוימת בברית המועצות החליטו לאפשר לאזרחים לגדל גינות פרטיות ולא רק לעבוד בחקלאות לטובת הציבור. התוצאות לא איחרו לבוא: הגינות פרחו ואילו השדות קמלו. לאף אחד לא הייתה מוטיבציה לעבוד בשביל העם.

עיקר הבעיה בשיטה זו היא ההתבססות על רעיון לא הגיוני. אין היגיון בכך ש"שלי שלך, ושליך שלי" וכבר אמרו חז"ל (אבות ה', ע) על התפיסה הזו שהיא "מידת עם הארץ". מדובר בדבר לא נכון ולא הגיוני: מדוע שיהיה כך? למה שאדם לא יהנה מפרי עמלו?

שאלה: לאורך שנים רבות מתנהל בעולם דיון על הדרך הנכונה בהתנהלות הכלכלית של החברה: האם מערכת החיים הכלכלית צריכה להיות שוויונית, סוציאליסטית, או שעלינו לתת חופש כלכלי לכל היחידים, מה שמכונה קפיטליזם. האם התורה מדריכה לצורת חיים כלכלית מסוימת? מדוע לא מצאנו בתורה בכלל, ובכתבי הרב זצ"ל בפרט, הדרכה בעניין הזה?

תשובה: אכן, נראה שהרב זצ"ל לא עסק בזה מפורשות, אף על פי שזה היה נושא מאוד חשוב בזמנו. נראה גם שהתורה לא קובעת בזה מסמרות. התורה נתנה לנו מצוות, ואותן כל אחד ואחד מאיתנו חייב לקיים באופן מדויק מאוד. אבל יש דברים שהתורה לא קבעה לנו, והם עשויים להשתנות בין איש לרעהו ובין תקופה לתקופה.

דוגמא לדבר ניתן למצוא בדברי הנצי"ב מוולוז'ין על מצוות מינוי מלך. התורה פותחת את פרשיית מינוי מלך באופן שמעורר שאלה: **(דברים י"ז, י"ד-ט"ו) "כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ד' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָה וְיִשְׁבַּתָּה בָּהּ, וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבָתִי. שׁוֹם תִּשִׁים עָלַיךָ מֶלֶךְ".** התורה מתנה את מצוות מינוי המלך בבקשה של עם ישראל, ולא מצווה זאת באופן מוחלט ובלתי תלוי. מסביר שם הנצי"ב שמלכות היא דבר שאי אפשר לכופף עליו, בלי רצון העם המלכות לא יכולה להתקיים.

העיקרון הזה נכון גם בצורת הנהגה כלכלית, אם לנהל את הממלכה בצורה קפיטליסטית או סוציאליסטית. ההנהגה יכולה להשתנות, ותלויה ברצון ובמצב של העם.

המשך בעמוד הבא >

תיקון הרע בעולם

קריאה בתורה | הרב דוד ג'אמי, עמ' 2

פנינים מדברי הגאון הרב גרשון

אדלשטיין זצ"ל - עבודת התפילה

מצוות ד' | עמ' 3

איתן ברק חוזר - חלק ב'

הווה עובדא | ניסים ירחי - סיפור, עמ' 7

רבנות ראשית לכתחילה

צופי ישועה קרובה | הרב חיים טייטלבוים,

עמ' 8

הערכים החדשים שנשמעים כיום בעולם, נראים מוסריים מאוד - האם יש חסרון בערך השוויון שכל כך התפשט בדורנו? מדוע ערך קבלת האחר איננו ערך חיובי ומוסרי שיש לחזקו?

עמוד

4

לימוד מעיתונאי או מפרופסור

ייתכן שנפרדנו מאחרון מחזיקי שיטת המוסר, מבית מדרשו של רבי ישראל מסלנט מייסד תנועת המוסר. הרב גרשון היה מעורר תדיר על חשיבות לימוד המוסר: "אי אפשר להיות יהודי בלי לימוד מוסר!"

עמוד

6

על הרב גרשון אדלשטיין זצ"ל

תיקון הרע בעולם

מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת" (מוק כ"ח). זוהי כפרה יסודית על יסוד החטאים, שהיא מטהרת מטומאת מת, מהמיתה ומהרשע העולמי. לפני שנכנסים לארץ ישנה קריאת כיוון - אנו הולכים לתקן בארץ ישראל את כל העולם מיסודו. אנו הולכים לנצח שם את מלאך המוות. זו סגולתה של ארץ ישראל!

נוסף לכך, צריכים לדעת שבארץ ישראל יש כללים חדשים. לימוד הכלל הראשון נמצא בפרשת מי מריבה:

עם ישראל מתלונן ומבקש מים, והקב"ה אומר למשה רבנו לדבר עם הסלע. משה סבר שכשם שלפני ארבעים שנה, בפרשת שלח, הוא כבר הוציא מים מסלע על ידי הכאה: "הֲגַנִּי עֲמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחָרֵב וְהִפִּיתָ בְּצוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מִים וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מִשָּׁה לְעֵינַי זְקַנִּי יִשְׂרָאֵל" (שמות י"ז, ו). אם כן, גם כאן כשהקב"ה אומר לו לקחת את המטה - כדי להכות.

אך פה הטעות. בארץ ישראל לא מכים אלא מדברים. ההבדל הגדול בין דיבור להכאה מתברר ברש"י: "שאלו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחמר אנו" (במדבר כ"ב). ישנם שתי דרכים להוציא מים - או שהסלע מעצמו יוציא מים, שמקיים דיבורו של מקום, או שמוציאים ממנו מים בהכאה של מטה. עד עכשיו היה אפשר להוציא מים במטה, אבל כשנכנסים לארץ ההנהגה משתנית, הסלע צריך להוציא מעצמו מים! זה חטא ביחס למדרגתו של משה רבינו. עליו להבין שאי אפשר להיכנס לארץ בהנהגת המדבר, אלא צריך הנהגה חדשה של נועם, הבאה מתוך התעוררות פנימית של שמחה ואמונה בנפש האדם, ולא מתוך מטה חיצוני.

הרב חרל"פ מסביר שדווקא בפסוקים הללו של חטא מי מריבה הקב"ה קורא לעם ישראל 'עדה' - ציבור חשוב, מתוך אמון בהם, לעזמת משה שקורא להם 'קהל' - אוסף אנשים. המנהיגים שלנו: משה, אהרן ומרים שייכים להנהגה אחרת, ולכן אנו נפרדים בפרשתנו מאהרן ומרים. אנו עוברים לדור חדש ומצב חיים שונה - מצב של אמון באדם.

לעתיד לבוא, נשמת משה רבינו תחזור והוא ייכנס איתנו לארץ ישראל יחד עם נשמת המשיח, כמו שכתוב בספרים. **שבת שלום ומבורך!**

בפרשתנו אנו מגיעים לסף הכניסה לארץ. עד הפרשה היינו במדבר, ובין פרשת קורח לפרשת חוקת ישנו דילוג של שלושים ושמונה שנה, ואנו מגיעים לסף הכניסה לארץ ישראל: "וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרֵי צֵן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרֵץ" (במדבר כ"א, א). לאחר מכן שולחים מלאכים לאדום, כובשים את ארץ סיחון ועוג ומתחילים לשבת בעבר הירדן המזרחי: "וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי" (שם כ"א, א), "וַיִּחַנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יַרְחוֹ" (שם כ"ב, א). אנו מתעדים להיכנס לארץ, אל המנוחה והנחלה, תכלית כל הבריאה וכל התורה.

אומנם במעבר בין קורח לסף הכניסה לארץ ישנה פרשה מיוחדת, פרשת פרה אדומה: "זאת חקת התורה" (שם י"ט, א). מדוע פרשה זו כאן, בדיוק לפני ההגעה לארץ? מרן הרב קוק בספר אורות (ישראל ותחייתה) מסביר שפרה אדומה היא ההכנה העיקרית לכניסה לארץ ישראל.

נסביר את דבריו שם על ידי שאלה: האם אפשר לנצח את הרע העולמי? האם הטוב יכול לנצח בנצחון מוחלט? וכי יהיה זמן שבו הטוב ישלוט בכל, לא יהיו פשעים ונפילות, והשלטון של העולם יהיה נתון לטוב גמור?

לכאורה הדבר הכי ודאי ועוצמתי בעולם הוא המוות. מאז שנקנסה מיתה על אדם הראשון - ובהמשך שנקנסה עלינו מיתה בחטא העגל - כל אדם עתיד לשוב לאדמה. אין אדם שמלאך המוות לא ינצח אותו. המצב יכול להביא לייאוש עצום, ולמחשבה שמלאך המוות הוא השולט. וכי אפשר בתוך עולם כזה לעשות משהו? אולי להוסיף קצת, להאריך את החיים - אבל בסוף המוות יגיע! התשובה היא שהדבר נכון - אך רק עד הכניסה לארץ ישראל. עד אז באמת אין תיקון לרע, אבל בארץ ישראל ישנו התיקון של הרע, המוות והעולם כולו.

יש משהו שיכול להפך את כל העולם מיסודו, לטהר אותו מהמקום הכי מגואל ומסוכן וליצור עולם חדש. אפשר לתקן את השורש של כל הנפילות, את היצה"ר ואת החומר, ולהמציא תיקון לסיבת כל החטאים, לא תיקון קוסמטי שיעשה את העולם קצת פחות רע, אלא תיקון מהשורש, שימתק אפילו את מלאך המוות!

מי יכולה לעשות כל זאת? ארץ ישראל!

על מנת ללמדנו סגולה זו של ארץ ישראל נכתבה פרשה אדומה כאן על סף הכניסה לארץ. פרה אדומה מכפרת - "למה נסמכה

המשך "יורה דעה" מעמוד 1

כך חמי זצ"ל (הרב משה לוי זצ"ל, רבה של נתניה) דרש פעם, על פי הפסוק "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע" (דברים ל', ט"ז) שמשה רבנו אומר זאת במדבר, שם אין שום צרות חומריות, אין רכוש ואין תחרות והנה, למרות זאת יש מקום לטוב ולרע. הטוב והרע לא תלויים במצב החומרי, אלא בנשמה וברוח. אם הנשמה והרוח יהיו מלאים בטוב, כל הבעיות ייפתרו. ואם הנשמה והרוח לא יהיו מלאים בשאיפות טובות, גם הפתרונות החומריים לא יביאו את הטוב לעולם.

נערך בשו"ת על ידי ר' אריאל כהן על פי שיחה של הרב

התפיסה הנכונה שאליה מחנכים חז"ל (שם) היא: "שלי שלך, ושליך שלך". כמובן, אין כאן ביטול הקניין האישי. חז"ל מחנכים אותנו לתת לאחר. על כל אדם לחשוב לעצמו: "יש לי - ואני רוצה לתת לך הכל, וגם מצפה ממך לרצות לתת את הכל, שגם אתה תהיה חסיד ותרצה לומר 'שלי שלך'. אך גם אם לא תרצה - אני לא תלוי בזה. אני רוצה לתת מעצמי למען החברה, גם אם אני לא מקבל ממנה".

החיסרון השני שיש בתפיסה הקיבוצית הוא בעיה יסודית יותר - המחשבה שכל האושר של האדם תלוי במציאות החומרית שלו. הקומוניזם נולד מתוך מחשבה שאם נסלק את הבעיות החומריות - הכל יהיה טוב, כאילו כל הבעיות מתחילות מהרכושנות הפרטית. על

פנינים מדברי הגאון הרב גרשון אדלשטיין זצ"ל עבודת התפילה

א. עבודה שבלב

תפילה נקראת עבודה שבלב, אע"פ שהיא נעשית בפה, כמו שכתב בספר חובת הלבבות (פרק ג', חשבון ט'): "וכשיתפלל המתפלל בלשונו, וליבו טרוד בזולת עניין התפילה, תהיה תפילתו כגוף בלא רוח וכקליפה בלא לב, מפני שגופו נמצא וליבו בל עימו עת תפילתו, ובכמותו אמר הכתוב (ישעיה כ"ט, א'): 'עין כי ניגש העם בפי ובשפתיו כיבדוני ולבו רחוק ממני'". ועוד הוסיף וכתב שם: "ומשלו זה עוד לעבד שבא אדוניו לביתו, וציווהו העבד לאשתו ובניו ביתו לכבדו ולעשות כל אודותיו, והלך לו הוא והתעסק בשמחה ובשחוק ונמנע מעבוד אותו בעצמו ומהשתדל בכבודו ולעשות מה שהיה ראוי לו, וקצף עליו אדוניו ולא קיבל כבודו ועבודתו, והשיב הכל בפניו. וכן המתפלל כשהיה ליבו ומצפונו ריק מעניין התפילה, לא יקבל הקל ממנו תפילת איבריו ותנועת לשונו". לכן תפילה היא 'עבודה שבלב', מפני שצריך בלב לדעת ולהרגיש שהוא מדבר עם המלך, מלך מלכי המלכים! אליו הוא מדבר, והמלך יודע שהוא מדבר אליו, וכיוון שכן הרי הוא עומד ברצינות וחושב באמת על מה שהוא מדבר, שהוא מבקש ממנו, ומשבח אותו, ומודה לו, וזה בא מתוך הלב, דברים היוצאים מן הלב. כשמתפלל באופן כזה, המלך יודע ורואה את אופן תפילתו, ומקבל את התפילה ברצון.

ב. כוחה של תפילה

הגמרא בקידושין (כ"ט ע"ב) מספרת על אביי ששלח את רב אחא בר יעקב לישון במקום שיש בו מזיק כדי שהמזיק יתקוף אותו, ורב אחא בתפילתו יהרוג את המזיק. שואל המהרש"א שם, איך שלח אביי את רב אחא למקום כזה, הרי אביי ייאלץ לסמוך על הנס, וכלל נקוט בידינו שאין סומכים על הנס? מסביר המהרש"א, שכשארם מתפלל והקב"ה עונה לתפילתו אין זה נס אלא דרך הטבע, שזוהי דרך הטבע שכאשר אדם מתחנן לפני המלך ומבקש רחמים - המלך מרחם עליו. האמונה בכוחה של התפילה היא בעצמה גורמת לתפילה להתקבל, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' שגגות ג, י) על יום הכיפורים ועל קורבנות חטאת ואשם, שאינם מכפרים אלא למי שמאמין בכפרתם. כך גם בתפילה - רק מי שמאמין בכוחה של תפילה מתקבלת תפילתו.

ג. השפעתה על האדם

אמרו חז"ל (ברכות א, ע"ב) שהתפילה היא דבר העומד ברומו של עולם. בעלי המוסר (סידור הגר"א בהקדמת ש"ח צחוק) פירשו בזה כי התפילה מרוממת את האדם, שהאדם נקרא עולם קטן (תנחומא פקודי ג), ועל ידי התפילה האדם מתרומם ונעשה בעל מדרגה שאין לשער! התפילה נותנת הרבה מדרגות. כמובן תלוי איזו תפילה, ועם איזה כוונה. יש הרבה דרגות בכוונה.

ד. עמידה לפני המלך

בדרגת תפילה בכוונה כתוב בשולחן ערוך (או"ח סי' צ"ח) שצריך להרגיש כעומד לפני המלך, ויש בזה שני עניינים: מצד אחד יראה ופחד לעמוד לפני המלך, ומצד שני גם שמחה, שהמלך שומע אותו. הוא יכול לדבר עם המלך, והמלך מוכן לשמוע אותו. באורחות חיים להרא"ש (סי' ל"ח) כתב: "מה טוב לבקש סליחה על אמרך 'סלח לנו' בלא כוונה". כלומר, צריכים לומר 'סלח לנו' על ה'סלח לנו' - לבקש סליחה על זה גופא שאומרים 'סלח לנו' בלא כוונה. כיצד יכולים לומר בלא כוונה ולהתפלל מן השפה ולחוץ? הרי עומדים ומדברים עם המלך שיוודע אם מתכוונים! ואם אחד מדבר אל המלך, והמלך יודע שהוא מדבר ולא מתכוון, איך המלך יתייחס אליו?

ה. תפילה בשמחה

אומר דוד המלך בתהילים (ב' י"א): "עבדו את השם ביראה וגילו ברעדה", היינו שצריכה להיות עבודת השם ביראה וברעדה, אבל יחד עם זה - גילה. לשמח בעבודה. ולכאורה זו סתירה, כיצד יכולה להיות שמחה יחד עם יראה? הרי היראה היא פחד, והיא היפך השמחה! אבל באמת אין זו סתירה, וכמו שהביא המסילת ישרים (פרק י"ט) בשם המדרש, שכשאתה מתפלל היא ליבך שמח עליך שאתה מתפלל לפני מלך שאין כמוהו. כלומר שבתפילה צריכה להיות שמחה, שמתפללים לפני מלך שאין כמוהו, והרי תפילה היא בוודאי עם יראת שמים, כיון שעומדים לפני המלך, ויש בזה יראה לעמוד לפני המלך, אבל יחד עם זה יש גם שמחה - ליבך שמח עליך! רק יראת בשר ודם אינה שמחה, אבל יראת הרוממות יכולה לשכון עם שמחה. וגם יראת הרוממות של אדם גדול, מצד אחד יש בה יראה, יראת הרוממות, אבל זו גם שמחה והרגשה מאד נעימה להימצא ליד אדם גדול, וזו יראה עם שמחה. לכן יראת שמים אינה סתירה לשמחה, והתפילה היא ביראה, אבל ליבך שמח עליך, כי הזכות לקרבת אלוקים ממלאת את האדם שמחה.

ו. עצות לכוונה בתפילה

כתוב בספרים (מובא במשנ"ב צ"ח, א') שכל גדולי המקובלים, שידעו את הכוונות הנסתרות שיש בכל מילה בתפילה, בשעת התפילה עצמה התפללו כמו ילד קטן, בכוונה פשוטה של פירוש המילים ולא יותר. יש גם צדיקים גדולים שמתפללים מהר, ולא מתעכבים הרבה בתפילה.

אמנם יש כאלה שיש להם כוחות ומאריכים יותר, אבל הרבה מן הגדולים, וגם מגדולי המקובלים, לא היו מאריכים בתפילתם, אלא היו מכוונים רק לפשט המילים, כמו שילד קטן מביין. למשל החפץ חיים היה גומר תפילת שמונה עשרה מהר, ולא היה מאריך הרבה בשמונה עשרה, ואילו החזון איש היה יותר מאריך, כל אחד לפי מה שהרגיש, ולפי כוחו.

אין צורך לנסות לבכות, אלא להתפלל בפשטות, בכוונת פשט המילים. וגם בימים נוראים יכוון בפשיטות למילות התפילה ולא ינסה להגיע לבכיה. כשאין שאיפות כאלה, וכל מחשבתו של האדם נתונה לתוכן המילות כפשוטן, זה ממילא מביא להתרגשות, ובפרט בימים הנוראים.

ידוע שאם מתעכבים יותר מדי בתפילה עלולים בינתיים להיכנס בראש מחשבות זרות של יצר הרע. מו"ר הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל המשיל בזה ואמר כי עגלה שנוסעת לאט, יכולים לטפס ולעלות עליה בדרך כל מיני מרעין בישין, ואילו רכבת שנוסעת מהר, אי אפשר לעלות עליה באמצע נסיעתה...

יש דבר חשוב מאד שמועיל לכוונה: להתפלל מתוך הסידור, וידוע בשם הגר"א רמז לזה ממגילת אסתר (ט' כ"ח): "ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה", וכל מלך סתם במגילה הוא מלכו של עולם, והוא רמז כי כשבאים ועומדים לפני הקב"ה בתפילה, 'אמר עם הספר' - צריכים להתפלל מתוך הספר, ואזי 'ישוב מחשבתו הרעה' - לא יהיו מחשבות בטלות בשעת התפילה, וכל התפילה תהיה בכוונה כראוי.

ואמנם זה תלוי כל אחד לפי טבעו, ומי שמכוון יותר טוב בעצימת עיניו עדיף שיעצום את עיניו.

לימוד מעיתונאי או מפרופסור*

היחס לערכים המודרניים הנראים מוסריים · ההבדל בין לימוד מאנשי שיווק לבין לימוד מאנשי הגות · המקור המוסרי המושחת של ערכי השיווק

א. פתיחה

של חיים ומוות - המלחמה על מהות החיים. לכל אדם יש יצר טוב ויצר רע¹. ידיעה זו שלומד כל אחד בקטנותו היא היסוד לכל עבודת המוסר - להשליט את היצר הטוב על היצר הרע. אך יש לדעת כי המלחמה בין היצרים היא מלחמה קיומית - להיות או לחדול. היצר הרע איננו מסתפק בהפלת האדם בפינה זו או אחרת, חפצו האמיתי והשלם הוא לבנות קומת חיים שלמה, המבוססת רק על רוע ושחיתות מהיסוד. לשם הוא חותר ללא הרף, בלי לזוטר אפילו על נפילה קטנה, כדי שיוכל "לעלות" ממנה לנפילה גדולה יותר. זה מזעזע! כח כל כך רע ומושחת שנמצא בנו בכל שעה² ומנסה בתחבולותיו להכשילנו עוד ועוד, כדי לבסס בקרבנו יסודות, שעל גביהם יבנה אחר כך את כל מוסדות הרשע הנראים ביותר.

כשם שנכון הדבר בפרט, כן הוא בכלל. כשם שבפרט יש יצר הרע, כך יש יצר הרע עולמי. וכשם שבפרט מנסה יצר הרע להפיל כוחות חיים טובים ולמשכם ברשתו כדי לשעבדם לאינטרס שלו, כמו כן, ועוד יותר מכך, תופס היצר כוחות גדולים בעולם ומשעבד אותם לאינטרס הרוע הכללי. כך קמות אידיאולוגיות של רוע ושחיתות המנסות להפיל את העולם כולו, לקלקל את היושר והבריאות הטבעית, ולהכניס במקומם רעיונות של רוע ושחיתות מוסרית.

ידיעה זו היא קריטית! כשדעה חדשה כובשת את העולם בקסמה, יש נטייה להתרשם מיופיה החיצוני ולקבלה בזרועות פתוחות בלי לשים לב לתוכנה ומגמתה, בלי לברר מאין באה, ובלי לשאול האם היא אמצעי להשפלת קומת האדם ומעלתו.

ובכל זאת, הרי הערכים החדשים שנשמעים כיום בעולם, נראים מוסריים מאוד - האם יש חסרון בערך השוויון שכל כך התפשט בדורנו? האם ערך קבלת האחר איננו ערך חיובי ומוסרי שיש לחזקו? ככלל, ישנו יופי וקסם בערכים המודרניים, ואם התורה איננה מקבלת אותם נדמה, חלילה, שדווקא היא זו שאיננה מוסרית!

ד. עיתונאי או פרופסור?

כדי להינצל מטעות זו של ההליכה אחר מחשבות זרות בגלל המראה החיצוני הנאה שלהן, מלמדת אותנו הגמרא³ ידיעה

בימינו מתנהל מאבק, סמוי ברובו, על ערכי התורה והיהדות לעומת הערכים המודרניים כערך השוויון, ההכלה ועוד. בתוך כך אנו נתקלים לא פעם בטענה שהדעות הדתיות הינן מיושנות וחשוכות לעומת הלך הרוח המודרני המתקדם שמתפשט בעולם.

ב. משה אמת ותורתו אמת

אכן, העולם מתפתח כל הזמן. בתחום המדעי ההתפתחות ניכרת לעין. אך גם בסגנון המחשבה, התרבות והשקפת החיים העולם איננו עומד במקום אחד. האם אין להתנער מדעות מיושנות, ולהתקדם הלאה לעולם חדש ולתרבות חדשה?

יש ברעיון זה קסם מיוחד. נוצר הרושם שדרך התורה, המיושנת לכאורה, מגבילה את האדם, ואם רק נסכים להתנער מהמושגים הישנים ולקבל את הקידמה נהייה חופשיים ושמחים יותר.

אך איננו קלי דעת. אנו - שעמדנו לרגלי הר סיני ושמענו את קול ד' בכת, ששמענו את בני קורח, בעל המחלוקת הגדול, אומרים "משה אמת ותורתו אמת והם (-כלומר, בני קורח) בְּדָאִים" - יודעים שתורתנו אמת, וחיינו הישראליים הם חיי אמת ממקור האמת. לא בנקל נוותר על דרך החיים שלנו, ולא בקלות נשתכנע מכל "חולם חלום" המציע לנו חיים שלווים בקלות ובמהירות.

כשעוסקים בדעות וברעיונות שלא הגיעו מתוך מחנה ישראל, חובה להקדים ולהזכיר שיש להיזהר מהם מאוד. במצבים מסוימים עיסוק זה

שייך לאיסור של "לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם"⁴, שהוא איסור גמור מדאורייתא⁵. אך כיוון שהדעות הזרות האלו נשמעות מדי יום, ואנשים כבר נפגשו עימן ונשבו בקסמן עד כדי כך שהתערור בליבם ספק שמא אמונת התורה כבר איננה רלוונטית, חובה להגיב להן ולתת מענה לנבוכי הדור.

כמובן, אין לדחות דעות חדשות רק בשל היותן חדשות, אך יש לבדוקן בשכלנו - לברר מה מקורן ולאן הן מובילות את העולם והחיים, ומתוך כך להחליט אם ניתן לקבלן או שמא יש לדחותן.

ג. זהירות, מלחמה!

כשאנו באים לחקור אחר דעות חדשות, עלינו להקדים ולדעת שבנפשנו פנימה, ובעולם כולו, ישנה מלחמה קיומית, מלחמה

* מעיבד משיעור של מ"ד הרב צבי טאר שליט"א.

ממנו את האמת בשלימות. "הדבר האמיתי נודע מהפכו ידיעה אמיתית" - ידיעה שלמה של כל מושג נבנית דווקא על ידי הכרת הניגוד שלו. לדוגמא: אם אדם איננו מכיר כלל את הטעם המר, האם כאשר יטעם ממאכל מסוים ידע שהוא מתוק? אף אם יאמרו לו שמה שאכל הוא 'מתוק', הוא ידע רק לחזור על הדברים, אך זו ידיעה שטחית, חסרת משמעות. למה? כיוון שהוא לא יודע מה היתרון של המתוק על פני הטעמים האחרים, הוא לא מבין באמת כמה המתוק הוא נחמד וטעים. כמו כן בענייננו, מותר ללמוד את צדדי הרשעות הללו, כי מתוך הבנת גודל הרוע והשחיתות שנמצאים במחשבות הנוגדות את התורה, ניתן להבין באופן שלם את האמת והטוב שבדעותיה.

ממילא מובן מדוע ניתן ללמוד רק מהפרופסור. הוא עוסק בתיאוריות הרשע מצד עצמן, ולא מנסה ליפות אותן. הוא חפץ לצייר את התיאוריה בשלימות, וממילא היא תתגלה בשיא הכיעור שלה. לעומתו, העיתונאי איננו מעמיק בכל פינותיה ומגמתה של התיאוריה. העומק לא מעניין אותו, כי הוא איש שיווק, שיועד לייפות ולסגנן ולהציג דברים שמתקבלים על הלב. ממנו יש להתרחק. אין שום היתר לקרוא או לשמוע את רעיונותיו המושכים, שכל עניינם הוא לקרב את השומע לדרך השקר.

1. מקור מושחת

כשאנו מתבוננים בעומקן של הדעות החדשות אנו רואים שהן נובעות ממקור מושחת. ה"שיויון" כביכול, עניינו בטול הייחודיות. מגמתו היא הרס כל ההבדלים הפשוטים והטובים הקיימים בעולם, בין איש לאישה, בין ישראל לעמים ועוד. אין בזה יופי, אלא רוע מושחת המציג את עצמו כמוסרי ומודרני, כשגמתו היא השחתה וקלקול. ה"הכלה" עניינה הוא כפייה למתן לגיטימציה לדברים שהתורה והחברה דוחה אותם. כך חובה להכיל את הלהט"ב ואת הפדופיליה, אך אין כל חובה להכיל את החרדים או את תושבי ההתנחלויות. הכל מגמתי ומלא רוע, והכל פונה נגד התורה והמוסר האנושי הטבעי.

בזכה לצאת בשלום ממלחמת היצר הפרטי והכללי, ולא להתרשם מיופיין של דעות זרות המוצגות על ידי אנשי פרסום כמוודרניות ומוסריות. נזכור כי בתורה ובדעותיה נמצא המוסר העליון והשלם, וכשנזכה וניטהר לבנות את חיינו על פיהם, נחיה חיי אמת טובים ומאושרים, וגם העולם כולו יתעלה עימנו, במהרה בימינו.

חשובה מאוד: יש הבדל בין ללמוד ממכשף (חרשי) לבין ללמוד ממין האדוק בעבודה זרה (גדופי), ובמילים אחרות, על פי דברי הרב זצ"ל שם בעין איה: בין 'עיתונאים' ל'פרופסורים', בין מי שעוסקים בשיווק ופרסום, לבין מי שעוסקים בבירור התיאוריה מצד עצמה.

אומרת לנו הגמרא שכשאדם נפגש בשיטות שאינן מתאימות לדרך התורה, תחילה עליו לבדוק: מי אמר את הדברים? האם הדברים נמסרו על ידי איש תעמולה ופרסום או על ידי אידיאולוג - איש הגות העוסק בעומקם של דברים? אם הדברים נאמרו על ידי אנשי תעמולה ופרסום - הלומד מהם חייב מיתה! זו אמירה חריפה וקיצונית! מדוע ישנו איסור כה חמור ללמוד מאנשי תעמולה ופרסום?

מבאר הרב זצ"ל, שאנשי הפרסום לרוב אינם מבינים על בוריה את התיאוריה שאותה הם משווקים, ואינם יודעים לבאר את הרעיון שעומד ביסודה כפי שהוא באמת. הם מזהים רק את הצדדים השטחיים וההיצוניים שאותם הם יודעים לפרסם, אולם אינם משווקים אותה כפי שהיא בשלימות. הכישרון שלהם - המומחיות שלהם - היא ה"נראות": הם תופסים חלקים מסוימים מהרעיון השלם, ומסגננים אותם בצורה יפה ומושכת מאוד המתקבלת על לבו של השומע.

לעומת זאת, אם בעל הדעה הוא 'פרופסור', כלומר איש הגות שמעמיק בבירור הדעה מראשיתה ועד סופה בשלימות, ממנו מותר ללמוד. זה עלול להישמע מוזר - דוקא ממי שמבין יותר טוב מותר ללמוד? כן. דווקא ממי שמסביר את הרעיון לאשורו כפי שהוא

מותר ללמוד, כי שם ניתן להיפגש עם הרעיון המעוות - כפי שהוא באמת. העיתונאי יודע לסגנן וליפות את דבריו, ולכן ממנו הרעיון לא נשמע כפי שהוא באמת, אלא כשהוא 'מגוהץ' ועם ניחוח חדשני ומוסרי. לעומת זאת, אצל הפרופסור ניתן להיפגש עם הרעיון כפי שהוא. זה מועיל. מזה ניתן ללמוד את תורף הרעיון ומגמתו האמיתית.

ה. הטוב נודע מהפכו

חשוב להדגיש שגם מאיש ההגות ניתן ללמוד - רק כדי להבין את הרשעות שטמונה בדעות הרעות, אך חלילה לא כדי להתקרב אליהן או לתת להן לגיטימציה. כך אומרת הגמרא: "לא תלמד לעשות" לעשות אין אתה למד, אך אתה למד להבין ולהורות". פירוש הדברים הוא שניתן להיפגש עם רעיון רע כדי ללמוד



כשאנו מתבוננים בעומקן של הדעות החדשות אנו רואים שהן נובעות ממקור מושחת. ה"שיויון" כביכול, עניינו בטול הייחודיות. מגמתו היא הרס כל ההבדלים הפשוטים והטובים הקיימים בעולם, בין איש לאישה, בין ישראל לעמים ועוד. אין בזה יופי, אלא רוע מושחת המציג את עצמו כמוסרי ומודרני.



(ח) "איזהו אל זר שהוא בגופו של אדם? זה יצר הרע" שבת ק"ה ע"ב.

(ט) שבת ע"ה ע"א, עיין שם ובשולחן ערוך.

(י) עין איה שבת כרך ב' פרק ז' פסקאות י"א, י"ג, י"ד.

(יא) נצח ישראל למהר"ל מפראג פרק א'.

(א) בבא בתרא ע"ד ע"א.

(ב) דברים י"ח, ט.

(ג) נפסק בשולחן ערוך סימן קפ"ט, סעיף י"ט עיי"ש בבית-יוסף, הבי"ח, הש"ך, והג"ר א.

(ד) "בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע" משנה ברכות ט, ה'.

אחר מיטת הרב גרשון זצ"ל

הרב עידו רוזנטל

ביום שלישי, י' בסיון, חשכה תכלת השמים, מאורה ונעמה של תורה הועמו • נסתלק מעולמנו הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז'

שכבר שמע זאת ממנו מאות פעמים היה חוזר ומדגיש: "אי אפשר להיות יהודי בלי לימוד מוסר!" הן מצד בנין יראת השמים והן מצד תיקון המידות. "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין". לא לימוד תורה באשר הוא, גרסו בעלי המוסר, הוא תבלין, אלא דווקא לימוד מוסר הוא התבלין.

ואכן חייו היו ספר מוסר מהלך. מידותיו התרומיות היו לשם דבר. ברח מגאווה, תאוה וכבוד כמו מאש, ובעיקר - מן המחלוקת. גם בעין הסערה שמר על השלום. בכל מקום שעלול היה להתעורר מתח, משך את ידו ממריבה והשאיר את האחרים ללא בר פלוגתא. לית דין בר נש. גם דרך לימודו הייתה ייחודית. הדגיש במיוחד את לימוד הפשט, גפ"ת כסדר וראשונים, ופחות להתמקד בשיעורי "ראשי הישיבות" והאחרונים. גם לחידוד הסברא, טען תמיד, תועיל ידיעה מקיפה של דפי ש"ס גפ"ת הרבה יותר מחשבונות גאוניים ועמוקים בסוגיות מעטות.

כך היה לימודו עם התלמידים במשך כשמונים שנה. בשיעורו היומי היה קורא עם התלמידים יחד, את כל הדף על כל דיבור של רש"י ותוס'. מילה במילה! ביחס שווה לכל משפט של תורה. פעמים בקצרה בדברים הפשוטים, ופעמים בארוכה יותר, במה שהיה לו להעיר, וגם שם רק את מה שנראה לו אמיתי יותר בהבנת הדברים, גם אם לאחזני השומעים הדבר נשמע פחות ומבריק. כמה אהבת התורה יש בלימוד כזה! הנשמע כדבר הזה? כמה הוקרה לכל דבר של תורה, כקטון כגדול, קל וקשה, פשוט ועמוק.

מיוחד היה בעולם התורה הליטאי גם ביחס לאחינו התועים. ראה אותם כתינוקות שנשבו באמת, והזהיר את הציבור מיחס שלילי כלפי בנים שירדו מחיי תורה ושמירת מצוות. בתקופות של מלחמה, היה מביע התפעלות ממסירות הנפש של הלוחמים על הצלת ישראל. אמר שגם יהודי שאינו מאמין, אם מסר נפשו על למען יהודים אחרים ייכנס לעולם הבא, והוסיף: "אף על פי שהוא עשה זאת מתוך 'לאומיות'". פעם התבטא, שחילוני שמוכן למסור את נפשו יותר מהחרדי, הוא גדול ממנו. הוא ספג ביקורת עזה על כך, אך לא הסכים לחזור בו. לתקופתו זו ייחס את נבואת יחזקאל פרק ל"ז על קיבוץ הגלויות וקימת ישראל לתחיה. מובטחים אנו בזאת ששוב לא נצא לגלות.

לא פסק ליום אחד ממה שראה כתפקידו היחיד: להרביץ תורה בישראל. גם בשנים האחרונות, בהן הפך למנהיג ציבור עצום, לא פסק מהכנת שיעוריו ואמירתם, יום אחר יום ללא דחיה.

את שיעורו האחרון, בסנהדרין דף ו. בסוגית "דן את הדין וזיכה את החייב, מה שעשה עשוי וישלם מביתו" הכין ביומו האחרון. לא זכתה ישיבה של מטה לשמוע את השיעור בפועל. מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין, זכותו תגן על כולנו, נקרא למוסרו לפני שומעים נכבדים, בישיבה של מעלה.

ארץ רוסיה הרה וילדה. ממלכת הרשעה שהכריזה מלחמה על שם ד' ועל רוח האדם, והרבתה את הלחץ זה הדחק. שומרי מצוה ובני תורה נמלטו ממנה בכל דרך אפשרית. מרן הראי"ה זצ"ל פעל להשגת אישורי כניסה למשפחת רבה של שומיאץ, הרב צבי יהודה אדלשטיין, עם אשתו הטריה ושני בניו היתומים מאימם, ירחמיאל-גרשון ויעקב.

ארץ צבי גדלה שעשועיה. עריסתם הרוחנית של שני האחים עמדה במושבה הקטנה בשרון. בתנאים חומריים צנועים ביותר, על ארגזי הפרי המצויים בשפע במושבה חקלאית ישבו מבוקר ועד ערב, עליהם גם הניחו את הגמרא הישנה, אזניהם כרויות וליבם פתוח לשמוע תורה מפי אב אוהב ומסור. אבא, שהוא גם רב, גם מדריך מוסרי וגם מוסר התורה מרבתי ולמעלה עד משה רבינו מפי הגבורה. הם מלאכתם בבית, יומם ולילה לא ישובתו, ובני המושבה סביב, מלאכתם בשדה. ועל הכל חופפת קדושתה של הארץ הטובה

ואווירה המחכים. שנים רבות התמידו בסדר זה. רק בהגיעם לגיל 21 נקראו על ידי הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן, להצטרף לחבורה שתייסד את ישיבתו בבני ברק. זמן קצר לאחר מכן, עם נישואיו, החל הרב ירחמיאל גרשון לשמש כר"מ וללמוד עם הצעירים הבאים לישיבה.

כל אותם שנות התגלות, הם לא למדו בישיבה. לא נאלצו להתאים עצמם למסגרת חיצונית בעלת חוקים, כללים חברתיים והיררכיה קבועה מראש: שיעור א, ב, ג, ותיקים וטירונים, רבנים ומקורביהם וכד'. אלא הם - גדולים וקטנים, מפורסמים ונחבאים - פשוט למדו תורה. מגיל עשר עד גיל מאה.

ללמוד תורה. זה היה כל עולמו של האיש הגדול הזה. עד יומו האחרון, עד נשימתו האחרונה, לא היה רב, לא ר"מ, לא ראש ישיבה, אלא פשוט בן תורה. לומד ומלמד תורה.

הרב אדלשטיין זצ"ל מתרחק היה כל הימים מגינוני כבוד, ובכלל מכל הבדלי מעמדות ו"דיסטאנס" שבין רב ותלמידים. לא נכנס אף פעם לתבנית 'הרב'. 'תלמיד' היה כל חייו. מעולם לא הסכים שתלמידים יתלוו אליו בלכתו ברחוב, כמנהג תלמידים המלווים את רבם על מנת לכבדו (ואולי גם קצת את עצמם, כ'תלמידים של...'). הוא באמת הרגיש חבר של כל אחד, וזו ההרגשה שנתן לכל תלמיד שהתקרב אליו. העניק יחס אישי למאות ואלפי תלמידים. זמין היה לכל דורש ומבקש, מיונק עד איש שיבה, מבחורי ישיבה צעירים ועד זקני הרבנים. כאשר תלמידיו העניקו לו במתנה ספרים חדשים שהוציאו לאור, וכתבו לו הקדשה ובה תארים רמי מעלה, כנהוג, תמיד הקפיד למחוק מייד את כל התארים שהוצמדו לשמו.

ייתכן שנפרדנו מאחרון מחזיקי שיטת המוסר, מבית מדרשו של רבי ישראל מסלנט מייסד תנועת המוסר. הרב גרשון היה מעורר תדיר על חשיבות לימוד המוסר, בכל שיחה ובכל מקום. גם באזני ציבור

לא פסק ליום אחד ממה שראה כתפקידו היחיד: להרביץ תורה בישראל. גם בשנים האחרונות, בהן הפך למנהיג ציבור עצום, לא פסק מהכנת שיעוריו ואמירתם, יום אחר יום ללא דחיה.

• הוזה עובדא •

ניסים ירחי - סיפור

איתן ברק חוזר - חלק ב'

"טוב, אני מוכן לתת לו להתנסות בסימולטור למשך שבוע. הלוואי שזה יעזור. אני חייב את זה לאיתן שלנו".

התוצאות היו מעבר לכל ציפייה. התברר שאיתן יודע לטוס כמו טייס זקן ורגיל. הטיסה הייתה כמו נשימה בשבילו. פשוט טבועה בו.

הדבר שהפליא את כולם הוא שהתוצאות היו אף יותר טובות מאשר לפני התאונה! (שגם הן היו מעל כולם). אולי כשהוא לא מחויב לתחרות של 'הטייס הכי טוב', הוא ממצה את עצמו ומגיע לתוצאות מעולות?

מאיר הסכים להתקדם שלב, לעבור מהסימולטור ולהעלות את איתן על מטוס קרב אמיתי. לא כטייס ראשי כמובן, אלא כמשני. המטרה הייתה שירגיש שוב כמו בעשר השנים האחרונות, לפני הפגיעה. "רגב יהיה הטייס ואתה תהיה מאחוריו עם הצירים. עוד מטוס יטוס איתכם, אנחנו תמיד נעים בזוגות או ברביעיות כמו שלמדת. אני אהיה איתכם בקשר כאן למטה, בהצלחה!"

"וואו מאיר, תודה לך על הכל, בלעדיך שום דבר לא היה קורה".

"אילו רק היה יודע הבחור מי היה באמת - היה צוחק לכולנו בפנים...". חשב מאיר.

הטיסה עברה למישרין. משפחתו של איתן עקבה במתח אחרי הנעשה, אולי יום אחד גם יזכור איתן את עברו. לפתע מד החמצן של רגב הראה על ירידה ניכרת ברמת החמצן. רגב החל לאבד שליטה, ובלית ברירה העביר את הפיקוד לאיתן. המשימה עכשיו הייתה לחזור לבסיס במהירות ובבטחה.

"איתן שומע, כאן מאיר, הבנתי שלקחת פיקוד על המטוס. איך אתה מרגיש?"

"מצוין המפקד, אני אחזיר את המטוס ואת רגב הביתה בריאים ושלמים. אל תדאג!"

"יופי, תן למטוס 2 לעקוף אותך, הוא ימשוך אתכם באף".

לפתע החל מאיר לשמוע את קולו הבטוח של איתן הישן: "המפקד, הכל בסדר. אני יודע מה צריך לעשות, לא צריך שימשכו אותי באף לשום מקום, אני אסתדר בכוחות עצמי".

"מה?! גם זה חוזר לו? הביטחון המופרז והיהירות הזו שהכל הוא יכול לבצע לבד? זה גם חלק מה'כישרון הטבוע' בו? חשבתי שסוף סוף נפטרנו מהתכונה הרעה הזו!"

המטוס נחת בבסיס בשלום. רגב פונה למרפאה, ומאיר תפס את איתן לשיחה: "איתן יקירי, אתה טייס מוכשר. הצלחת להוכיח את זה היום - ובגדול. אני חייב שתבין - אני צריך טייסת. לא טייס בודד. אין לי שום עניין בטייס אחד, כישרוני ככל שיהיה, אני רוצה חבורה שעובדת ביחד מתוך הערכה הדדית ובלתי תחרותיות. היום בצבצה מתוכך תכונה מסוכנת מאוד. אם אתה רוצה להיות חלק מהטייסת שלך לדעת לעבוד בצוות. אנחנו באים לעבוד ביחד. יש דרכים להתרגל לעבוד בצוות. אולי זה יהיה קשה, אבל זו חובה. אחרת, דרכנו נפרדות בזה הרגע.

"וואו מאיר, זה היה ממש חריף. איך אמרת לו את זה כל כך ישיר והחלטי! לא העזת לומר לו כך כל השנים!"

"נכון, הגיע הזמן", אמר מאיר, "נכוויתי כבר פעם אחת מ'הסוליסטיות' של איתן, ואני לא רוצה להסתכן שוב. הוא חייב לדעת לשתף פעולה בצוות. הוא כמעט נהרג כשהתעקש לפעול לבד. ותחשוב גם על השלכות של התרסקות מטוס על כל חיל האוויר.

"עכשיו, כשהוא אינו זוכר את עברו, הוא יוכל לבנות מהיסוד את ההשתלבות בצוות. הוא לא בא מתוך ביטחון עצמי מופרז ומנופח. עכשיו, בעזרת הליווי שלנו, הוא יתקן את האגואיסטיות, ויצליח! הוא יהיה לא רק הטייס הכי טוב בטייסת, אלא חלק מחבורת הטייסים הטובה ביותר בעולם כולו. מי יודע, אולי המכה הזו תביא ברכה גדולה, הרבה יותר ממה שהיה מסוגל איתן הישן".

תקציר: איתן ברק, טייס מבריק, חשב ביהירותו שיוכל להתמודד לבד עם מטוסי אויב אך נפגע מטיל ואיבד את זיכרונו. ראש המחלקה, פרופ' עדי, החל בטיפול ניסיוני בעזרת בנו של איתן. איתן ראה מטוסים בשמיים ופתאום החל להתלהב מהם כמו ילד קטן.

"אתם חושבים שהוא זוכר משהו?", שאל תומר את הרופאים בשקט. "אנחנו לא יודעים עדיין דבר. נצטרך לעקוב אחרי התופעה", השיבו הרופאים.

מאותו הרגע איתן לא הפסיק להתעניין בדבר אחר מלבד מטוסים: הוא קרא עליהם כל חומר כתוב, צפה בכל סרטון אפשרי, וכל מבקר זכה למנה גדושה של שאלות בנושא. הוא אף ביקש ללכת לטייסת לפגוש 'טייסים אמיתיים'.

יום אחד, אחרי התייעצות עם פרופ' עדי, הציע תומר לפגוש את מאיר, מפקד הטייסת שלו זה שנים: "איתן, הצלחתי לארגן לנו משהו שאתה מאוד רוצה! תאמין לי, מי שחולה משיג יותר! הצלחתי לתאם לנו ביקור בטייסת, ואולי אפילו לעלות ל'סיבוב' קטן במטוס עם אחד הטייסים!"

"וואו! תומר, אדיר ביותר! ממש תודה!" התרגש איתן. "אל תודה לי כל כך מהר. מי שבאמת צריך להודות הוא מאיר, מפקד הטייסת. הוא זה שנתן את האישור. המקרה שלך נגע לליבו".

איתן לא הפסיק לחשוב על הביקור המיוחל בטייסת, ועל הטיסה.

והנה הגיע יום הביקור. כל הטייסים בטייסת קיבלו תדרוך מיוחד על מצבו של איתן חברים: יש לראות את הדברים מנקודת מבטו של איתן, שאיבד את זיכרונו: לא לפנות אליו בצורה רצינית, כטייס בכיר. יש להעמיד פנים שהוא באמת דמות לא מוכרת, שבאה לראשונה לביקור בטייסת. הדבר כמובן היה קשה לכולם, שכן איתן היה הטייס המוכשר ביותר בטייסת. כולם העריצו אותו. קרבות האוויר שלו הפכו למיתוסים בחיל האוויר. להתעלם מכל זה הייתה משימה קשה מאוד.

איתן הנרגש הגיע לבסיס, הסתכל בהתפעלות במטוסים, והשיא הגיע - הוא עלה למטוס תובלה לטיסה אמיתית! הצטרפו לטיסה: מאיר, מפקד הטייסת, תומר חברו הטוב, ואף פרופ' עדי, מנהל המחלקה, שרצה ללמוד מהתנהגותו של איתן על מצבו הרפואי. אחרי מטר השאלות שהמטיר איתן על שי הטייס, ניסה שי להציע: "אחי, רוצה לנסות לטוס בעצמך? חושב שאתה מסוגל?"

מאיר שמע את הדברים ונחרד. הוא הסתכל במבט חמור סבר על שי: "תגיד, אתה נורמלי? זה לא בא בחשבון!" איתן הסכים בחיוך: "כן, מאיר צודק. מאוד הייתי רוצה לטוס, אבל ככה, בלי הכשרה? תודה שי".

"מה אתם נורמלים?" שאג מאיר במשרדו אחרי הטיסה, "אתם באמת חושבים שהוא יוכל לחזור ולטוס יום אחד? נראה לכם שלטוס על מטוס זה כמו לרכוב על אופניים?"

"ואולי כן?" השיב פרופ' עדי, "הדבר הזה נחקק במוחו. אם הוא מצליח לרכוב על אופניים בלי בעיה, אני לא רואה סיבה למה לא יוכל לטוס. אתה בעצמך אמרת לי שהוא הטייס הכי טוב שראית, לא תרצה אותו לעוד כמה משימות קצה?"

את השאלה הזו מאיר כבר שואל את עצמו אינסוף פעמים מאז האסון, ואולי בכל זאת איתן זוכר איך טסים?

לאחר שתי דקות של שקט, הגיע תורה של ליהי, אשתו של איתן, לדבר: "תראה מאיר, אנחנו מכירים זה שנים, ואתה יודע כמה אני, איתן והמשפחה כולה תרמה לבסיס כאן. אם טיסה אמיתית עשויה להחזיר לנו את איתן שלנו, אני ממש מבקשת שתשקול את העניין בכובד ראש. לא מדובר על משימות מורכבות. לא שולחים אותו להפציץ באיראן. תן לו להיחשף לתרגילים בסימולטור במשך שבוע שבוע ונראה מה יהיו התוצאות. שקט השתרר בחדר אחרי דבריה של ליהי. לאחר כמה דקות אמר מאיר:

• צופי ישועה קרובה •

הרב חיים טייטלבוים - תנועת ישראל יהודית



רבנות ראשית לכתחילה

המדינה השונות. בניין הקודש של האומה. מעבר כזה ידרוש לעבור לעמדת יצרני הרכב. כהתחלה למשל, יהיה עלינו לחוקק חוק רבנות ראשית מתוקן. לדאוג שגדולי הדור יוכלו להיות הרבנים הראשיים, כפי שראוי למרכז חיי הקודש של מדינת ישראל.

לשם כך צריך להתאמץ ולהעלות את גיל הרבנים הראשיים, ולשנות את הרכב הגוף הבוחר את הרבנים כך שסמכות הבחירה תימסר בידיהם של תלמידי חכמים, נטולי השפעות זרות, ואליהם יילוו הפוליטיקאים, ולא להיפך.

לדאוג לשלל תיקונים נוספים. הרמת כבודה החיצוני של הרבנות הראשית: מבנה מכובד ותקציב ראוי. הקמת שלוחות שעוסקות בכל מערכות המדינה מתוך תורה: מרכז הלכה, יועצים רבניים לכל משרד ממשלתי (למה יועץ משפטי נראה הגיוני ויועץ רבני לא?), ספרות הלכתית עניפה, מענה קבוע לציבור בתחומים השונים, מסירת שיעורים. והעיקר - הגדרה מחדש של סמכויות הרבנות הראשית. כהתחלה הקמת בתי דין שבסמכותם לעסוק בכל חלקי החיים, לכל המעוניין, כולל סמכויות מוגדרות לרבני הערים, המועצות האזוריות והיישובים, וחזוק המועצות הדתיות. ובעתיד - החלפה של מערכת המשפט הקיימת, ההולכת ומאבדת את כוחה ואמינותה. לשם כך נדרשת הכנה רבה.

זו רשימה חלקית בלבד, והיא עתידה לגדול. אפשר גם להתווכח על פרטים שונים שבה, אבל העיקר הוא שינוי העמדה הנפשית. מעבר מדיעבד - לילכתחילה, מקרבות מאסף - ליצירה מחודשת הזוקפת את קומתה של תורה. העמדת תכניות מסודרות למערכות השונות, מתוך תורה. הלכות מדינה. מפעל, לא רק מוסך.

”מחוייבים אנו להרים את כבודה של הרבנות הראשית בארץ ישראל, ע”י שנעניק לה את הסמכות והיכולת הטובה והגבוהה ביותר... כבר הגיע הזמן שניתן את האמצעים הכי גבוהים לרבנות הראשית שלנו, ולנקודת חיינו הקדושה ביותר, עבור הרמת קרן הדת בארץ ישראל”

(אגרות שם עמ' תב.)

דבר זה בכוחנו. סוגיות רבות עומדות ויעמדו לפתחנו. השינוי חייב להיות שורשי, בכל מקום שניתן. לא תיקונים מקומיים, אלא שינוי המערכות מהיסוד, בהתאם לאמונתנו, שבי”ה כיום היא גם אמונתו של החלק הגדול והמכריע של עם ישראל, השב לעצמו ולעצמיותו. “כבר הגיע הזמן שנשים את ירושלים למרכז תורתנו הקדושה, בשביל כל העולם כולו... רצוננו שתהיה לנו תחיה לאומית אמיתית. תחיה שלמה, לא חצוי, כי אם שלמה. תחיה שתחיה לגמרי את נשמתנו” (עמ').

רכב מייצרים במפעל אצל היצרן. לא במוסך. גם במפעל וגם במוסך נמצאים אותם בעלי מקצוע. לפעמים המוסכניק יודע את סודות המקצוע טוב יותר מהיצרן. אבל בכל זאת מוסכניק מתקן מכוניות. הוא לא יצרן. אלו תפקידים שונים. היצרן עוסק בתכנון לכתחילה: מה יהיה מבנה הרכב, ממה יהיה עשוי, מה כדאי שייכלל בו. לעומתו, המוסכניק עוסק בתיקון המציאות, בחוכמת הדיעבד - איך אפשר לשפץ, מה צריך להחליף, איך אפשר להוציא את הטוב ביותר מהרכב הקיים. אותו תחום - שני תפקידים שונים ושני בעלי מקצוע. איש על דגלו.

במשך שנים התרגלנו להיות “מוסכניקים”. יש מדינה. יש קץ מגולה, ארץ ישראל נותנת פירותיה בעין יפה, עמי קרבו לבוא, צבא וכלכלה. אבל היסודות הרוחניים קצת רעועים. יש הרבה חול, חסר קודש. החומר הולך ונבנה - אבל לא מתוך תורה. הדבר דורש שיפוץ מתמיד. פעם צריך להחליף גלגל שהתפוצר, פעם לחזק את הברגים, לפעמים אפילו ההגה קצת חורק, וצריך לכוון אותו מחדש: כשרות בצבא, תקציבים לשיבות, מוסדות חינוך עצמאיים, מאבקים על שמירת השבת, יישוב ארץ ישראל בכל מרחביה, הרחקת תפיסות זרות, כספים זרים וקרנות עוינות, שמירה על שפיות ושלמות המשפחה, רפורמה משפטית, ושמירה על כבודה של הרבנות הראשית.

הרבנות הראשית. במשך שנים אנחנו מתאמצים לשפץ אותה. נטלו ממנה סמכויות, קיצצו ממנה תקציבים והקטינו את קומתה. נשאר לנו להילחם על הקיים, שלא יישחק יותר, במסגרת מה שמאפשרת המסגרת המצומצמת, ולחתור לדיל הפוליטי הכי טוב. עלינו להאמין שתיקון מהשורש אפשרי. לא רק לתקן במוסך, אלא לתכנן מחדש. אם כולנו היינו מלאים אמונה בכך אזי שישים וארבעה המנדטים היו מאפשרים לנו לחזור אל עמדת יצרנית הרכב, אל התכנון, אל החזון. מעל שבעים אחוזים מעם ישראל, שבחרו במדינה יותר יהודית ופחות כל אזרחיה, היו מצטרפים לחלום הישן של ואשיבה שופטייך כבראשונה, לבנות את הרבנות הראשית לא במיטת סדום של המגבלות הקיימות, אלא לתקן מהשורש. ליצור רבנות לכתחילה.

”רבנות מסודרת, המכירה את ערך התחיה הלאומית, והשואפת לרומם את ערכה באותה המידה של השלמת המניות של תוכן הקודש הראויים לה, דווקא ע”י רבנות כזאת תחל רוח הגאולה לפעם בקרבנו” (אגרות ח”ד עמ' שנה, הוצאת בית הרב). רבנות שהיא מרכז הקודש של חיי המדינה, ושמזרימה חמצן של קודש לכל מערכותיה. רבנות בעלת סמכויות נרחבות ומערכת בתי דין עניפה. רבנות שהיא מרכז הלכתי ומשפטי, וגם רעיוני, רוחני וחינוכי, של תורה לכלל ישראל, על כל שלוחות

”ויכריזו ברבים את הקריאה הגדולה והנצחית, הכתובה בתפילין דמרי עלמא:

מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ”

(מין הרב זצ”ל, מאמרי הראיה עמ' 59)

הצטרפו להפצת העלון מי כעמך!

בתרומה חודשית קבועה תקבלו חבילת עלונים להפצה באיזורכם אפשרות לחודש ניסיון בהנחה • ניתן לתרום מכספי מעשר

להצטרפות: mikeamcha.co.il או שלחו סמס: 050-9329091



מי כעמך
• מערך המפיצים •